Spis treści

Str.

SŁOWO WSTĘPNE

Elżbieta CZERWIŃSKA, Finansowe problemy samodzielności przedsiębiorstw państwowych 7

Zdzisław FEDOROWICZ, Finansowe włączenie przedsiębiorstwa państwowego w system gospodarczy 22

Cezary JÓZEFIAK, Warunki skuteczności samofinansowania przedsiębiorstw · 40

Józef KALETA, Samofinansowanie przedsiębiorstwa w warunkach reformy gospodarczej 46

Wojciech FELBERG, Samodzielność, własność samorządowa i samofinansowanie przedsiębiorstw państwowych 57

Tadeusz WITCZAK, Wpływ banku na postęp w realizacji zasady samofinansowania się przedsiębiorstw 64

Stanisław NOWAK, Finansowanie i wyniki gospodarcze przedsiębiorstw państwowych 71

Wiesława ZIÓŁKOWSKA, Integracja celów pracowników i przedsiębiorstwa państwowego poprzez fundusz wynagrodzeń i zysk 79

Izabela RUTKOWSKA, „Miękkie" ogniwa w systemie zasilania przedsiębiorstw 91

Teresa DĘBOWSKA-ROMANOWSKA, Ocena form prawnych dotowania przedsiębiorstw państwowych na tle ogólnej klasyfikacji dotacji 96

Borys GROZDANOW, Problemy wzajemnych powiązań między samodzielnymi organizacjami gospodarczymi i budżetem w Bułgarii 107

Stefan OCHOCIŃSKI, Zagadnienie banku długoterminowego kredytu hipotecznego w Polsce Ludowej 112

Tadeusz SANGOWSKI, Ubezpieczenia gospodarcze przedsiębiorstw państwowych w nowym systemie ekonomiczno-finansowym gospodarki narodowej 126

Eugeniusz STROIŃSKI, Ubezpieczenie i ryzyko przedsiębiorstwa w świetle jego finansów 136

Jan BOCZKOWSKI, Udział przedsiębiorstw państwowych w systemie ubezpieczeniowym 140

Janusz MACIASZEK, O niektórych wartościowo-pieniężnych charakterystykach i ograniczeniach działalności gospodarczej i redystrybucji finansowej 145

Józef SZCZEPANIAK, Analiza finansowa w zarządzaniu przedsiębiorstwem .. 156

Jerzy WIĘCKOWSKI, Wskaźniki efektywności w procesie planowania i oceny funkcjonowania przedsiębiorstwa 167

Władysław JELEŃ, Metodologiczne problemy analizy działalności gospodarczej 177

Marek MAZURKIEWICZ, Finansowe instrumenty ochrony środowiska w systemie finansowym przedsiębiorstw – przesłanki, struktura i funkcje . . 180
Ewa BOGACKA-KISIEL, Finansowe problemy ochrony środowiska w przedsiębiorstwie 187
Jan GŁUCHOWSKI, Inflacja norm prawnych dotyczących przedsiębiorstw . . 193
Jacek MIZERKA, Roman TRĘBACZ, Zbyszko ŻYNDA, Symulacja procesu podejmowania decyzji w przedsiębiorstwie rolnym – mikrokomputerowa gra ekonomiczna NA ROLI 195

Książka „Finansowe warunki funkcjonowania samodzielnych przedsiębiorstw państwowych" powstała na podstawie referatów i dyskusji na konferencji „Finansowe problemy przedsiębiorstw państwowych", zorganizowanej w grudniu 1986 r. przez Zakład Finansów Przedsiębiorstw i Zakład Ubezpieczeń Instytutu Finansów Akademii Ekonomicznej w Poznaniu przy współudziale Centrali Państwowego Zakładu Ubezpieczeń i Poznańskich Zakładów Teleelektronicznych „Telkom-Teletra".

Finansowymi warunkami funkcjonowania przedsiębiorstw państwowych są ustalone w przepisach prawnych reguły wyposażania przedsiębiorstwa państwowego w fundusze własne, ich zwiększania i zmniejszania, warunki, na jakich mogą do niego dopływać pieniądze z poszczególnych, dostępnych mu według tych przepisów źródeł, oraz wymagania finansowe, określone przez rodzaje, sposób obliczania i stawki ciążących na nim podatków i innych obowiązkowych płatności na rzecz budżetu i innych funduszy państwowych. Finansowymi warunkami funkcjonowania samodzielnych przedsiębiorstw państwowych byłyby takie ich warunki finansowe, które by pod względem finansowym sankcjonowały ekonomicznie widzianą samodzielność przedsiębiorstwa państwowego, to jest jego działania na własny rachunek, własną odpowiedzialność i własne ryzyko. W tak rozumianej problematyce finansowych warunków funkcjonowania samodzielnych przedsiębiorstw państwowych mieszczą się tematy poszczególnych studiów, zamieszczonych w tym zbiorze.

Studia zamieszczone w tej książce łączy przynależność do wspólnej dla nich, obszernej finansowej problematyki przedsiębiorstw państwowych, natomiast własne tematy poszczególnych studiów są różne. Znajdują się w tym zbiorze studia o samych warunkach finansowych – o całym ich zestawie (Czerwińska, Fedorowicz, Józefiak, Kaleta, Felberg, Rutkowska) albo o jego elementach (Grozdanow – podatki, Dębowska-Romanowska – dotacje, Ochociński – bankowy kredyt hipoteczny, Witczak – kredyt bankowy, Sangowski, Stroiński – ubezpieczenia gospodarcze, Boczkowski – ubezpieczenia społeczne); studia o ukazanym poprzez koszty funkcjonowaniu przedsiębiorstw państwowych, świadczących o tym, że finansowo nie są one postawione w pozycji jednostki działającej na własny rachunek i ryzyko (Maciaszek); o ustalaniu wynagrodzenia za pracę u samodzielnego producenta (Ziółkowska); o finansowych środkach zapobiegania niszczeniu środowiska naturalnego, które mają szanse na skuteczność w stosunku do samodzielnych producentów (Mazurkiewicz, Bogacka-Kisiel); o rachunkowości i analizie finansowej uwzględniającej potrzeby informacyjne jednostki działającej na własny rachunek i ryzyko (Szczepaniak, Więckowski, Jeleń,

Nowak); o symulacyjnej metodzie analizy funkcjonowania takiej jednostki (zespół autorski Mizerka, Trębacz, Żynda), i wreszcie, o uciążliwości inflacji przepisów prawnych dotyczących przedsiębiorstw (Głuchowski). Mimo tematycznej rozległości zbioru, i tak poruszone w nim zostały nieliczne tylko finansowe problemy samodzielnych przedsiębiorstw państwowych. W istocie rzeczy, producent działający na własny rachunek, własną odpowiedzialność i własne ryzyko nie ma takich problemów, które nie miałyby swej strony finansowej.

Zajmowanie się finansowymi warunkami funkcjonowania samodzielnych ekonomicznie przedsiębiorstw państwowych daje świadectwo przekonaniu autorów, że za ekonomiczną samodzielnością przedsiębiorstw państwowych przemawiają silne argumenty. Nie jest to wprawdzie tematem tej książki, niemniej jednak ta sprawa dochodzi do głosu w niektórych zamieszczonych w niej studiach (Czerwińska, Fedorowicz, Józefiak).

Studia, które złożyły się na tę książkę, powstały nie później niż w końcu 1987 roku. Być może, niektóre przedstawione w nich problemy szczegółowe już zniknęły. Pojawiły się w ciągu tego czasu nowe problemy szczegółowe, przed paroma laty w ogóle nie powstające i w tej książce nie dotykane. Jedno jest wszakże pewne: przedsiębiorstwa nie stały się w Polsce ekonomicznie samodzielnymi jednostkami, działającymi na własny rachunek, własną odpowiedzialność i własne ryzyko. Wprawdzie swoboda działania przedsiębiorstw państwowych jest znaczna, ale nie są do końca rozwiązane sprawy trwałości wyposażenia przedsiębiorstwa państwowego w majątek (fundusze) kapitał, jego odpowiedzialności za szkody wyrządzone innym, i jego ryzyka. Wszystko to są problemy, wymagające nadal rozwiązania, także od strony finansowej. Jeśli przedsiębiorstwa państwowe mają być usamodzielnione, główne problemy przedstawione w tym zbiorze pozostają nadal aktualne.

Głoszenie postulatu ekonomicznego usamodzielnienia przedsiębiorstw państwowych ogromnie ucichło od czasu, kiedy dla produkcji obecnie państwowej, główną sprawą stała się jej prywatyzacja. Nie jest wykluczone, że w przedsiębiorstwach państwowych powstawać będzie tak mała część produktu społecznego brutto, że ich ekonomiczna samodzielność albo niesamodzielność będzie sprawą bez znaczenia. Być może, że wytwarzać one będą jedynie produkty uznane za świadczone odpłatnie dobra publiczne, co je wyłączy z działania na własny rachunek, odpowiedzialność i ryzyko. Niemniej jednak, są takie problemy ekonomiczne, i będące ich finansową stroną problemy finansowe produkcji, które zostały dostrzeżone, przemyślane i przedstawione w studiach, które złożyły się na zbiór „Finansowe warunki funkcjonowania samodzielnych przedsiębiorstw państwowych". Być może, ich znajomość przyda się nie tylko do badań nad instytucjonalną regulacją warunków funkcjonowania przedsiębiorstw państwowych, ale po prostu przedsiębiorstw. Z myślą o tym przekazujemy tę książkę Czytelnikom.

wrzesień 1990 **Elżbieta Czerwińska**